

ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЛІЦЕЇ

У статті розглянуто складові соціокультурної компетентності, виокремлено базові механізми розвитку соціокультурної компетентності, що залишаються актуальними у процесі вивчення іноземної мови.

Ключові слова: соціокультурна компетентність, механізми розвитку соціокультурної компетентності.

The article examines the components of sociocultural competence, highlights the basic mechanisms of the sociocultural competence development, that remain relevant in the process of learning a foreign language in the lyceum

Key words: sociocultural competence, mechanisms of development of sociocultural competence.

Україна, як частина глобального суспільства, відчуває потребу у вихованні молодого покоління, здатного взаємодіяти та адаптуватися до різних соціальних і культурних середовищ. Сучасне суспільство потребує не лише володіння іноземною мовою, але й розуміння культурних особливостей та специфіки ділового спілкування у різних країнах. Розвиток соціокультурної компетенції допомагає у вирішенні такої задачі.

Соціокультурна компетентність є необхідною частиною загальної та професійної культури особистості, оволодіння нею, зокрема під час вивчення іноземної мови, допомагає у розумінні свого місця у світі та формуванні загальнолюдських цінностей [2]. Саме тому, формування соціокультурної компетентності учнів на уроках англійської мови в ліцеї є актуальним завданням сучасної освіти.

Метою статті є висвітлення складових соціокультурної компетентності та розгляд механізмів її формування на уроках англійської мови в ліцеї.

Розвиток соціокультурної компетентності є невід'ємною складовою загальнокультурного розвитку особистості. О. Огієнко визначає соціокультурну компетентність як інтегративну якість особистості, що виявляє її готовність до соціокультурної діяльності. Вчена наголошує на особливій інтегративності поняття, яке поєднує різні аспекти діяльності особистості. На думку О. Огієнко «володіння соціокультурною компетентністю передбачає внутрішню готовність до різних видів діяльності у соціокультурному просторі» [4, с. 368].

Схоже визначення поняття «соціокультурна компетентність» пропонує О. Овчарук. Дослідниця також вважає таку компетентність «інтегративною властивістю особистості, яка визначає готовність до соціокультурної діяльності та виражається у позитивному ставленні до неї, глибоких знаннях і розумінні, спрямованих на вирішення соціокультурних завдань» [3, с.134].

Л. Голованчук надає більш широкий зміст поняттю «соціокультурна компетентність». Вчена визначає таку компетентність як готовність особи до соціокультурної взаємодії, здатність до діалогової комунікації та адаптації до соціокультурного середовища іншої країни, а також до оволодіння знаннями соціального контексту. Т. Фоменко вбачає в соціокультурній компетентності якісну рису особистості, яку можна «сформувані через засвоєння комплексних знань про особливості соціокультурного життя в інших країнах та ціннісні виміри» [1, с. 17].

У своїх наукових дослідженнях Г. Фольмер визначає соціокультурну компетентність як здатність до міжкультурного розуміння та свідомості, що включає в себе «мовну та міжкультурну спроможність спілкуватися в умовах використання двох або більше мов та культур» [5, с. 150]. Отже, соціокультурна компетентність є здатністю учнів розуміти, сприймати та адаптуватися до різних культурних норм, цінностей, традицій та способів життя.

Зазначений нами раніше інтегративний характер соціокультурної компетентності передбачає розвиток наступних її компонентів:

- мовна компетентність (володіння мовою на рівні достатньому для міжкультурної комунікації);
- культурна компетентність (знання та розуміння культурних особливостей та традицій різних країн);
- соціальна компетентність (здатність вести ефективний міжособистісний діалог та взаємодіяти з представниками інших культур);
- самосвідомість (усвідомлення власної культурної ідентичності та її впливу на сприйняття інших культур);
- глобальна свідомість: (аналіз глобальних проблем і відповідальність за їх розв'язання).

Використання механізмів розвитку соціокультурної компетентності на уроках англійської мови у ліцеї передбачає застосування певних педагогічних стратегій і підходів. Серед них слід назвати наступні.

1. Інтеркультурний підхід. Учителі можуть використовувати інтеркультурні матеріали та завдання, які допомагають учням розуміти культурні відмінності та подібності різних країн.
2. Міжкультурні проекти та обміни. Викладачі працюють над організацією проектів та обмінів думками (під час семінарів, круглих столів) з ліцеями інших країн, що дозволяє учням спілкуватись безпосередньо з представниками інших культур.
3. Використання аутентичних ресурсів. Учителі використовують аутентичні матеріали (фільми, музичні твори, записи публічних промов), що допомагає учням оточити себе англomовною культурою та розширювати свої знання про неї.
4. Діалог та обговорення. Викладачі проводять спільні обговорення тем, пов'язаних зі специфікою культури різних країн, що допомагає учням розвивати свою соціокультурну компетентність через висловлення своїх думок та аналіз поглядів інших.

Отже, формування соціокультурної компетентності учнів на уроках англійської мови в ліцеї є актуальним завданням сучасної освіти. Соціокультурна компетентність має інтегрований характер, що включає в себе різні аспекти: від мовного до культурної та соціального. Формування соціокультурної компетентності сприяє розвитку глобальної свідомості та взаєморозуміння. Учителі можуть використовувати інтеркультурні методи, обміни, аутентичні ресурси та діалог, щоб допомогти учням стати культурно компетентними громадянами світу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Голованчук, Л. П. Система вправ для формування в учнів 9-го класу англійської культурно-краєзнавчої компетенції. Іноземні мови. 2006. С. 17–25.
2. Лисенко Г. В. Формування соціокультурної компетентності студентів у процесі вивчення іноземної мови. Вісник психології і педагогіки : збірник наукових праць. Педагогічний інститут Київського університету імені Бориса Грінченка, Інститут психології і соціальної педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка. Київ, 2013. Випуск 13. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5885/1/h_Lysenko_VPP_13_GI.pdf (дата звернення: 25.09.2023).
3. Овчарук, О. В. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики. Київ: К.І.С., 2004. 134 с.
4. Огієнко, О. І. Соціокультурна компетентність у професійній підготовці майбутнього фахівця. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2013. С. 368 – 375.
5. Фоменко, Т. М. Визначення поняття «соціокультурна компетентність» у сучасній парадигмі вищої освіти. Засоби навчальної та науково-дослідної роботи: збірник наукових праць. Харків: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2014. Вип. 42. С. 149 – 156.

Науковий керівник кандидатка педагогічних наук, доцентка Воробйова А.В.